

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Yhteistoiminnallisia lähestymistapoja kaivoshallintaan

Sodankylä 6.11.2025, Akordi & CAMI-hanke

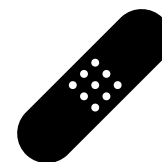
Juha M. Kotilainen, Tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto & Erityisasiantuntija, Akordi

Esityksen rakenne

- Mitä yhteistoiminnallinen hallinta on
- Yhteistoiminnan sovellukset ja esimerkit kaivosalalla
- Muutama pointti käytännöstä

Tavoite: antaa ideoita siihen missä ja minkälaisiin kysymyksiin yhteistoiminnallista hallintaa voisi soveltaa kaivosalalla

Prosessin tarkoitus	Tiedottaminen	Tiedon lisääminen tai kokoaminen	Neuvot ja suositukset	Yhteinen päätöksenteko	Yhteinen toimeenpano
Esimerkit	Lehdistötiedotteet, tiedotustilaisuudet	Kyselyt, kommenttien pyytäminen, tiedon kerääminen tilaisuuksissa	Työryhmät, neuvoa-antavat paneelit	Fasilitoidut neuvottelut, sovittelu	Kumppanuudet
”Lupaus” osallistujille	Pidämme teidät ajan tasalla prosessin etenemisestä ja siihen liittyvistä ratkaisuista.	Kuulemme ja huomioimme esille tuomanne asiat.	Luotamme neuvoihinne ja ideoihinne ratkaisujen muovaamisessa.	Päätös tehdään neuvotteluissa löytyneen yhteisen näkemyksen perusteella.	Toteutamme yhdessä sovitut asiat kanssanne ja hoidamme oman osuutemme sovitusta.

Perinteiset osallistumisprosessit

Uudet ja kehittyvät yhteistoiminnalliset prosessit

Osallistamisen logiikka

Ongelmanratkaisun logiikka

Yhteistoiminnallisen hallinnan periaatteita

- Osapuolten välistä intensiivistä vuorovaikutusta jossa osallistujat ovat **aktiivisesti mukana määrittelemässä** toiminnan tavoitteita ja tarpeita, tekemässä päätöksiä ja toteuttamassa toimenpiteitä.
- Yhteistoiminta käytännössä: tarkasti suunniteltuihin **prosesseihin perustuva** tapa tehdä päätöksiä
- Prosesseissa **pyritään yhteisymmärrykseen** (ei äänestyspäätöksiä) ja laadukkaaseen vuorovaikutukseen (esim. fasilitaattorin avulla).
- **Neuvottelu-ulottuvuus**: vrt. perinteiset osallistumisen tai keskustelevan demokratian muodot.
- Soveltuu erityisesti tilanteisiin joissa ongelmaa ei voi ratkaista yksin ja/tai sidosryhmien sitoutuminen on ratkaisun kannalta olennaista → toimijoiden välillä vallitsee vahva keskinäisriippuvuus

Kaivosalalla käytetty vähän, mutta mahdollisia sovellusalueita olisi

- Hanketta ei ole realistista toteuttaa ilman paikallista tukea; tarvitaan neuvottelua toiminnan edellytyksistä
- Toimijoiden välillä on selkeä luottamuspula; tarve varmistaa vastuuvollisuudet ja luoda suhteet (esim. huonot kokemukset)
- Kiistanalaiset ja/tai monimutkaiset kysymykset; tarve rakentaa yhteisymmärrystä tai yhteistä tietopohjaa (esim. ympäristövaikutukset)
- Yhteisten hyötyjen kasvattaminen (esim. kumppanuuksilla)

Yhteistoimintaa voitaisiin soveltaa esimerkiksi

- Erilaiset vaikutusten seuranta- ja hallintaohjelmat
 - Ympäristö, vesi
 - Sosiaaliset, taloudelliset
 - Kumulatiiviset
- Kaivossopimukset (community benefit agreements)
- Virallisten prosessien tukena
- Sektorien väliset kumppanuudet

Esimerkki: Yhteistoiminnallinen vesistöseuranta

- Suurin osa maailman kaivoskonflikteista liittyy jollain tapaa veteen
- Määrä, laatu, riskit, monimutkaisuus, laajat alueet, jne.
- Seurannan laadulla tai määrällä ei ole väliä, jos siihen ei luoteta tai sitä ei ymmärretä
- Ratkaisuja yhteistoiminnallisesta vesistöseurannasta?
- Sidosryhmät mukaan määrittelemään itse prosessin tavoitteita, tietotarpeita, ja toteutusta

Sodankylässä pilotoitua

- Taustalla aikaisemman tutkimuksen tuoma ymmärrys haasteista vesistöseurannan tulosten saatavuudesta, ymmärrettävyydestä sekä koetusta luotettavuudesta paikallisyhteisössä.
- Johti vuonna 2023 toteutettuun Nesslingin säätiön rahoittamaan hankkeeseen.
- Tavoitteena oli luoda yhdessä Sodankylän kaivosyhtiöiden ja paikallisten sidosryhmien kanssa prosessi yhteistoiminnallisesta vesistövaikutusten seurannasta ja jalkauttaa se osaksi paikallista toimintakulttuuria.
- Prosessin ja työskentelyn suunnittelusta ja toteutuksesta on vastasi neutraalina osapuolena toiminut Akordi.

- Kersilön-, Jeesiön-, Sattasen-, Rajalan- ja Vaalajärven kyläyhdistykset,
- Sodankylän perhokalastajat,
- Sodankylän kalatalousalue,
- Lapin vapaa-ajan kalastajat ry,
- Sodankylän kirkonkylän kalaveden osakaskunta,
- Sompion luonnonystävät ry,
- Sattasniemen paliskunta,
- Sodankylän kunta,
- Boliden Kevitsa Mining Oy, AA Sakatti Mining Oy, ja Rupert Resources,
- Kemijoki Oy,
- Lapin ELY-keskus

Tietotarpeiden tunnistaminen ja prosessin määrittely

Yhteisen tietopohjan rakentaminen

Yhteisseurannan konkretisointi ja sitoutuminen

tapaamiset

1

Keskeisten tietotarpeiden tunnistaminen ja ryhmän työskentelyn määrittely (pelisäännöt ja tavoitteet)

2

webinaari

Kaivostoiminnan vesistövaikutusten valvonta (Lapin ELY) ja ulkopuolisen asiantuntijan (SYKE) tulkinta Kitisen veden laadusta seurantatiedon pohjalta

3

Tutustuminen näytteenottoon Mataraojalla ja kalatalous-tarkkailun käsittely

4

Yhteisseurannan muotojen ja ryhmän työskentelytapojen ideointi ja kehittäminen

5

Keskustelu Kevitsan vesihallintaan liittyvästä uutisoinnista sekä seurantaryhmän toiminnan jatkosta sopiminen

Miten *yhteistoiminnallisuus* siis auttoi?

- Lähtötilannekartoitus petasi prosessia (keskeiset tahot, intressit, asiakysymykset)
- Osallistujat olivat itse määrittelemässä tavoitteita ja tarpeita (aktiivinen rooli)
- Pelisäännöt luotiin yhdessä (esim. miten viestitään prosessista)
- Tietopohjaa rakennettiin yhdessä (lisättiin jaettua ymmärrystä)
- Neutraali fasilitaattori (vuorovaikutuksen laatu)

Kokemus validoi kirjallisuudessa tunnistettuja hyötyjä käytännössä

- Auttaa yhteisöä muodostamaan informoituja mielipiteitä ja tekemään sen pohjalta päätelmiä
- Rakentaa luottamusta osallisten välille
- Kommunikoi tulokset tehokkaammin ja suoraan yhteisölle
- Auttaa löytämään ja toteuttamaan käytännöllisiä toimia tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseksi
- Voi ennaltaehkäistä ja ratkoa kiistoja

Yhteistoiminnassa on tärkeä ymmärtää eri roolien merkitys

- Osallistujat (esim. yhtiöt, yhteisön edustajat, kunta)
- Rahoittaja: kuka maksaa prosessin kustannukset?
 - Läpinäkyvyys: milloin rahan tulisi olla ns. puolueetonta?
- Koollekutsuja: taho joka kutsuu sidosryhmät prosessiin
 - Uskottavalla koollekutsujalla on merkittävä rooli
 - Esim. kunta, maakunta, ministeriö
- Fasilitaattori (neutraali osapuoli): suunnittelee ja koordinoi prosessia, varmistaa keskustelun laadukkuuden

Haasteet ja taidot

- Aika ja resurssit: ei sovellu kaikkiin ongelmiin
- Olemassa oleva epäluottamus voi tehdä yhteistyöstä vaikeaa, mutta toisaalta voi olla yhteistoiminnan keskeinen ajuri
- Sidosryhmien tarpeiden tarkastelu ja yhteinen käytäntöönpano vaativat uusia taitoja niin kaivosyhtiöiltä kuin kunnilta (ja kansalaisjärjestöiltä)

Miksi yhteistoimintaa tarvitaan kaivossektorilla?

1. Tarve ottaa yhteisön edustajat vahvemmin mukaan paikalliseen luonnonvarojen hallintaan; kasvava keskinäisriippuvuus
2. Siirtyminen ohuesta osallistumisesta kohti yhteistä ongelmanratkaisua; merkityksellisyys
3. Yhteistoiminta huomioi kysymysten monimutkaisuuden ja kiistanalaisuuden – jaettu ymmärrys, luottamus ja ratkaisut kehittyvät prosessien aikana

Lähteet:

- Kotilainen, J.M. (2024). **Emerging Forms of Collaborative Mineral Governance** – Analyzing Preconditions for Community Benefit Agreements in Finland. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies, 339.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-5354-4>
- Kotilainen, J.M., Fraser, J. (2025). **Collaborating beyond the concession: moving towards water stewardship in mining**. In Mononen, T. & Peltonen, L. (Eds.). Future Transitions in the Mining Industry: Challenges for Sustainable Development. Routledge.
- Kotilainen, J.M., Peltonen, L., Reinikainen, K. (2022). **Community Benefit Agreements in the Nordic mining context**: Local opportunities for collaboration in Sodankylä, Finland. Resources Policy, 79. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2022.102973>
- Kotilainen, J.M., Peltonen, L. & Sairinen, R. (2021). **Yhteistoiminnallinen ympäristöhallinta erityispiirteineen ja sovelluksineen**. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja XIV 2021.
- Greenwood, S., Singer, L., Willis, W. (2021). **Collaborative Governance. Principles, Processes, and Practical Tools**. Routledge.
- Heinilä, A., Pölönen, I., Belinskij, A. (2021). **Yhteistoiminnallisuus ympäristöoikeudellisissa suunnittelumenettelyissä**. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja XIV 2021: 49–116.

Lähteet:

- Ansell, C. (2018). Collaborative Governance. In: D. Levi-Faur (Ed.) (2018). The Oxford Handbook of Governance, pp. 499–214. Oxford Handbooks Online. Oxford University Press.
- Luoma, E., Kotilainen, J., Kettunen, A., Turunen, J-P. (2023). **Yhteistoiminnallinen vesistövaikutusten seuranta Sodankylässä**. Akordi Oy:n julkaisu / joulukuu 2023. https://akordi.fi/wp-content/uploads/2023/12/Akordi_Yhteistoiminnallinen_vesistovaikutusten_seuranta-raportti_web.pdf
- Fraser, J., Kunz, N.C., Batdorj, B. (2019). Can mineral exploration projects create and share value with communities? A case study from Mongolia. Resources Policy, 63. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2019.101455>
- Fraser, J. (2021). Mining companies and communities: Collaborative approaches to reduce social risk and advance sustainable development. Resources Policy, 74. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.101144>

